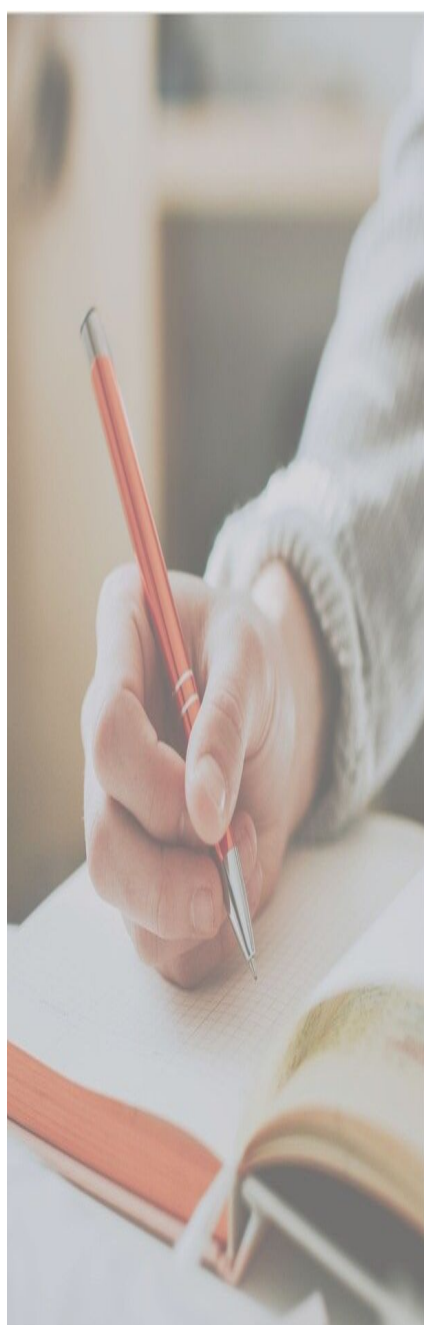

<https://www.kuratorium.waw.pl/pl/informacje/aktualnosci/18952,Projekt-ustawy-dot-min-Praw-i-Obowiazkow-Ucznia-oraz-powolania-Rzecznika-Praw-Uc.html>
31.07.2025, 19:15

Projekt ustawy dot. m.in. Praw i Obowiązków Ucznia oraz powołania Rzecznika Praw Uczniowskich skierowany do konsultacji

09.07.2025

Minister Edukacji przekazała do uzgodnień międzyresortowych oraz konsultacji publicznych projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw dot. m.in. utworzenia rzecznika praw uczniowskich oraz skatalogowania praw i obowiązków uczniowskich.

**Projekt ustawy dot. m.in.
Praw i Obowiązków Ucznia
oraz powołania Rzecznika
Praw Uczniowskich
*skierowany do konsultacji***

Obecnie prawa i obowiązki uczniowskie nie są zebrane w jednym miejscu, lecz znajdują się w wielu aktach prawnych (głównie w ustawach, rozporządzeniach i statutach szkół i placówek oświatowych). To utrudnia nauczycielom oraz przede wszystkim uczniom, czyli osobom młodym i niewykwalifikowanym w prawie, zapoznanie się z nimi. Do tego, coraz większa liczba organizacji społecznych zajmujących się tym zagadnieniem, jak również rzeczników praw uczniowskich powoływanych w szkołach, jednostkach samorządu terytorialnego czy przy kuratorach oświaty pokazuje, że potrzeba społeczna jest duża i państwo ma obowiązek tak otoczyć opieką uczniów, by ich prawa i wolności były realnie szanowane.

Z tego względu Minister Edukacji Barbara Nowacka 26 marca 2024 r. powołała w Ministerstwie Edukacji Narodowej Zespół ds. Praw i Obowiązków Ucznia złożony z nauczycieli-praktyków, akademików, prawników, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na rzecz uczniów i ich praw. Zespół ten przygotował swoje rekomendacje, który znalazły swoje odzwierciedlenie w przedstawionym projekcie ustawy.

Zaproponowane zmiany przewidują:

1. Dodanie w art. 4 ustawy – Prawo oświatowe pkt 20a wprowadzającego definicję pojęcia „**społeczność szkolna**”. Zgodnie z przyjętym rozwiązaniem, w skład społeczności szkolnej będą wchodzić: nauczyciele, rodzice i uczniowie.

2. **Przeniesienie katalogu praw uczniowskich na poziom ustawowy.** Dotychczas określone one bowiem były w statutach szkół oraz, jedynie częściowo, np. w art. 85 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe. Katalog praw uczniowskich zawarty w dodawanym rozdziale 2a ustawy – Prawo oświatowe zbiera je w jedno miejsce i stanowi katalog otwarty mający na celu zapewnić ogólnopolski standard w zakresie praw i wolności uczniowskich.

3. Stworzenie ustawowego i zamkniętego katalogu **obowiązków uczniowskich**. Dotychczas uczniowskie obowiązki były regulowane przez statut szkoły lub placówki, z częściowym ich wyliczeniem w art. 99 ustawy – Prawo oświatowe. Projektodawca przewiduje dodanie nowego art. 42b do ustawy – Prawo oświatowe, który będzie zawierał zamknięty, a jednocześnie szeroki katalog uczniowskich obowiązków.

4. Wprowadzenie w ustawie katalogu **kar dla uczniów** oraz procedury ich wymierzania. Projektodawca zauważył, że swoboda wśród szkół i placówek w zakresie katalogu kar dla uczniów powodowała, że w części szkół niektóre kary naruszały istotę np. prawa do nauki (poprzez np. nakazanie opuszczenia sali lekcyjnej). Zmiana ta ma na celu ujednolicić katalog kar w szkołach i placówkach oświatowych oraz ujednolici procedury ich wymierzania. Te regulacje będą jednak stosowane wtedy, gdy niewystarczające okażą się „zwykłe” środki oddziaływania wychowawczego, które będą niezmiennie dostępne dla nauczycieli i wychowawców.

5. Powołanie systemu organów ochrony praw uczniowskich:

- Krajowego Rzecznika Praw Uczniowskich (obsługiwanego przez MEN),
- 16 Wojewódzkich Rzeczników Praw Uczniowskich (działających przy kuratorach oświaty),
- Gminnych (Miejskich) i Powiatowych Rzeczników Praw Uczniowskich – szczebel fakultatywny, pozostawiony do decyzji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego (podobnie jak do tej pory, choć bez umocowania ustawowego),
- Szkolnych Rzeczników Praw Uczniowskich, którymi będą nauczyciele wybierani na to stanowisko przez radę szkoły lub placówki. Projekt zawiera też delegację fakultatywną dla ministra właściwego ds. oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia określającego dodatkowe wynagrodzenie Szkolnych Rzeczników Praw Uczniowskich.

6. **Obligatoryjne powoływanie rad szkół lub placówek.** Projektodawca ma zamiar wzmocnić społeczną funkcję szkoły lub placówki przez wprowadzenie obowiązku (z wyjątkami

dla szkół lub placówek, w których ze względu na specyfikę organizacji pracy nie ma możliwości wyłonienia stałej reprezentacji rodziców lub uczniów, jak np. szkoły przyszpitalne). Ma to zapewnić większe uspołecznienie systemu oświaty, ponieważ kompetencje m.in. nowelizowania statutu szkoły lub placówki, opiniowania planu pracy szkoły lub placówki czy wybierania Szkolnego Rzecznika Praw Uczniowskich zostaną przekazane gremium składającemu się w równej liczbie z nauczycieli, rodziców i uczniów.

7. Zmiany w przepisach dotyczących **uczniów pełnoletnich** i uporządkowanie ich sytuacji prawnej uczniów pełnoletnich w szkole lub placówce w zakresie oceniania oraz usprawiedliwiania nieobecności. Co do zasady rodzicom uczniów pełnoletnich pozostawiony zostanie dostęp do ocen ich pełnoletnich dzieci, ale wprowadzona zostanie instytucja sprzeciwu.

8. Surowsze zasady dot. nieusprawiedliwionych nieobecności (tzw. wagarów). W ocenie projektodawcy próg 50% **nieusprawiedliwionych** nieobecności jest zbyt wysoki jako podstawa do uznania, że obowiązek szkolny lub obowiązek nauki nie jest wypełniany albo jako podstawa do nieklasyfikowania ucznia w sytuacji, gdy brak jest podstaw do ustalenia oceny śródrocznej lub rocznej.

Z tego względu planuje się wskazać, że poprzez niespełnianie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki należy rozumieć albo nieusprawiedliwioną nieobecność na co najmniej 50% dni zajęć w okresie jednego miesiąca, **albo na co najmniej 25% dni zajęć w okresie całego roku szkolnego.**

Zmiana granicy z 50% na 25% nieusprawiedliwionych nieobecności nastąpi też w przypadku klasyfikowania ucznia. Według proponowanej zmiany nieklasyfikowanie ucznia z jednego, kilku albo wszystkich zajęć edukacyjnych będzie miało miejsce w przypadku przekroczenia progu 25% nieobecności nieusprawiedliwionej (bez możliwości zdawania egzaminu klasyfikacyjnego) oraz będzie mogło nastąpić – jak dotychczas – jeżeli brak jest podstaw do ustalenia śródrocznej lub rocznej oceny klasyfikacyjnej, tyle że powodem braku tych podstaw ma być nieobecność (w sumie) ucznia przekraczająca 25% (zamiast, jak dotychczas 50%) czasu przeznaczonego na te zajęcia w okresie, za który jest przeprowadzana jest klasyfikacja. **W drugim przypadku uczeń będzie mógł zdawać, tak jak dotychczas, egzamin klasyfikacyjny w przypadku nieobecności usprawiedliwionej** (tak jak do tej pory).

Nie planuje się zmieniać procedury usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach edukacyjnych. W katalogu obowiązków uczniowskich zostało bowiem wskazane, że jednym z obowiązków uczniowskich jest uczęszczanie na zajęcia edukacyjne. Uczniowie, a w przypadku uczniów niepełnoletnich – ich rodzice, usprawiedliwiać te nieobecności będą natomiast, jak dotychczas, w terminie i formie określonych w statucie szkoły lub placówki. Projekt pozostawia tu szkołom i placówkom oświatowym swobodę, jedynie wskazując, że usprawiedliwienie nieobecności powinno zawierać jej powód. Nie determinuje się jednak ani terminów, ani form składania usprawiedliwień. **Wszelkie te zagadnienia ustalą bowiem szkoły i placówki oświatowe w swoich statutach.**

Projekt ustawy wraz z uzasadnieniem i Oceną Skutków Regulacji jest dostępny na stronie internetowej Rządowego Centrum

Legislacji: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12399703/katalog/13141793>

Konsultacje publiczne trwać będą 30 dni, a ewentualne uwagi można przysyłać pocztą elektroniczną na adres: konsultacje.dk@men.gov.pl

MEN planuje po przejrzaniu uwag zgłoszonych w oficjalnej rundzie konsultacji (w

której biorą udział ministerstwa, związki zawodowe, samorządowcy, partnerzy społeczni) przedstawić we wrześniu zaktualizowaną wersję do dodatkowych analiz i oceny przez uczniów, rodziców i nauczycieli.

Data publikacji 09.07.2025
Data modyfikacji 09.07.2025

Osoba wytwarzająca/odpowiadająca za informację:
Ministerstwo Edukacji Narodowej

Osoba udostępniająca informację:
Ireneusz Ciak